

# İran 2008



**Resmi Adı** İran İslam Cumhuriyeti

**Başkent** Tahran

**Yüzölçümü** 1.648.000 km<sup>2</sup>

**Nüfus** 71.268.320

**GSMH** 306 milyar dolar

**Hükümet Biçimi** Teokratik Cumhuriyet

**Devlet Başkanı** Mahmud Ahmedinejad  
(2005- )

**Dışişleri Bakanı** Manuçer Mutteki

**Türkiye Büyükelçisi** Bahman Hüseyinpur

**Askeri Harcamalar** 7,45 milyar dolar

**Asker Sayısı** 563.000

**Etnik Yapı** Farsî %60,  
Azeri ve diğer Türkler %25,  
Kürt %7, Diğer %8

**Dini Yapı** Şia %89, Sünni %9,  
Diğer %2

**Petrol Üretimi** 4,7 milyon varil/gün

**Petrol Tüketimi** 1,6 milyon varil/gün

**İhracat** 95,1 milyar dolar

**İthalat** 67,2 milyar dolar

### Giriş

2008 yılı boyunca, geçen yıllarda da olduğu gibi, İran'ın iç ve dış siyasetini etkileyen en önemli gelişmelerden biri *nükleer mesele* oldu. Hatta bu sorun gerek bölgesel gerekse uluslararası politika düzleminde 'tırmandırma' siyaseti olarak tanımlanabilecek; zaman zaman gerilimin yükseldiği ve sonra tekrar normalleşmenin hâkim olduğu, kısa bir zaman sonra ise benzer bir gerilimin tekrar ortaya çıkarak tarafların pozisyonlarının öзде hiç değişmediği bir 'süreklilik' zeminine oturdu. Tahran yönetimi dışında nükleer soruna taraf olan aktörlerin çözüm için yeni öneriler ortaya atıp İran'ı müzakere masasına çekmeye çalışması, eski önerinin farklı bir şekilde yeniden dile getirilmesi anlamına geliyordu. İran da her yeni öneriye eski politikasını farklı söylem biçimleriyle ifade ederek cevap verdi. İran'ın nükleer programını, uluslararası toplumun büyük çoğunluğu -karşılıklı ortaya çıkan güvensizlikler nedeniyle- bir "güvenlik problemi" olarak algılamak, İran devleti ve toplumu, ABD'ye taviz verilmemesi gereken "milli bir mesele" olarak görmektedir. Sözkonusu 'millilik' algısı da ister istemez İran iç siyasal düzleminin kurucu unsurlarından biri haline gelmiştir. Örneğin, reform yanlısı cephenin, "nükleer görüşmelerde yumuşama" isteği, iç siyasal düzlemde "Amerikan reformu" olarak marjinalleştirilerek, açık bir pragmatizmin araçlarından biri olarak ortaya çıktı. Bu nedenle İran "nükleer sorununun" gösterdiği tek gerçek, çözümsüzlüğün bir sürekliliğe kavuşması ve taraflardan her birinin müzakere süreçlerini "sıfır toplamı" bir oyun olarak ele almalarıdır. Bunun da ötesinde, uluslararası kurumların itibarı bu süreçte artık tamamen yıpranmıştır.

İran nükleer meselesinin taraflar açısından sözkonusu pragmatik yanı, meseleye doğrudan ya da dolaylı olarak taraf-olan her aktörün siyasal söy-